

**ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

Скрипка Дмитро Сергійович

ПІБ здобувача

КУРСОВА РОБОТА

Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки

тема

Навчальна
дисципліна

Фінансово-економічна безпека організації

назва навчальної дисципліни

Ступінь освіти

Фаховий молодший бакалавр

фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

Спеціальність

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

код і найменування спеціальності

Освітньо-професійна
програма

Фінанси і кредит

назва освітньо-професійної програми

Академічна група

Ф-23

назва академічної групи

Харків, 2025 рік

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Керівник: Постольна Наталія Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач

підпис здобувача

Д.С. Скрипка

ПІБ здобувача

Підсумкова оцінка: **65** (балів)

Члени комісії з захисту:

(підпис)

Н. О. Постольна

(підпис)

О.М. Тимошенко

ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

Скрипка Дмитро Сергійович

ПІБ здобувача

ЗАВДАННЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

Навчальна дисципліна Фінансово-економічна безпека організації
назва навчальної дисципліни

Тема роботи Методи оцінювання та моніторингу фінансово-
економічної безпеки
тема курсової роботи

Термін подання 26.05.2025 р.
 завершеної роботи

фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

Графік виконання роботи

Виконання роботи за розділами	Термін виконання
Вибір та затвердження теми	03.03 – 08.03.2025
Добір та аналіз літератури за обраною темою	10.03 – 22.03.2025
Складання плану курсової роботи	24.03 – 29.03.2025
Написання вступу та I розділу	31.03 – 19.04.2025
Написання розрахункової частини (II розділ) курсової роботи	21.04 – 10.05.2025
Написання висновків та пропозицій, оформлення курсової роботи	12.05 – 24.05.2025
Подання курсової роботи керівнику для рецензування (для рекомендації до захисту)	26.05 – 31.05.2025
Захист курсової роботи	02.06 – 07.06.2025

Завдання видав

Науковий керівник,
спеціаліст вищої категорії

 _____ Наталія ПОСТОЛЬНА
(підпис)

«06» березня 2025 р.

Завдання отримав

Здобувач

 _____ Дмитро СКРИПКА
(підпис) ПІБ здобувача

«06» березня 2025 р.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретико-методичні засади оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства	7
1.1. Сутність фінансово-економічної безпеки: основні поняття, характеристики та цілі	7
1.2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки: огляд існуючих підходів	8
1.3. Показники та критерії фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, прибутковості	10
Розділ 2. Аналіз фінансово-економічної безпеки АТ «Ощадбанк»	12
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «Ощадбанк»	12
2.2. Аналіз фінансового стану банку за 2021–2023 роки	13
2.3. Визначення ключових загроз та слабких місць у системі безпеки банку Висновки щодо ефективності існуючої системи управління фінансовою безпекою	15
2.4. Запропоновані напрями підвищення ефективності моніторингу фінансової безпеки	18
Висновки	21
Список використаних джерел	22

Вступ

У сучасних умовах функціонування національної економіки питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, особливо у фінансовому секторі, набуває особливої актуальності. Економічна нестабільність, збройна агресія, інфляційні процеси, нестача інвестиційних ресурсів та зростання ризиків на ринку фінансових послуг вимагають від суб'єктів господарювання високого рівня захисту своїх фінансових інтересів. Для банківських установ, які є ключовими елементами фінансової системи країни, ефективне управління фінансово-економічною безпекою є запорукою стійкості, довіри клієнтів і забезпечення стабільності в масштабах держави.

АТ «Ощадбанк» – одна з найбільших банківських установ України, що виконує важливі економічні та соціальні функції. Його роль як державного банку в умовах воєнного стану особливо значуща, оскільки він залишається стійким каналом фінансової підтримки для населення, бізнесу та органів влади. Водночас, саме такі установи стикаються з підвищеними ризиками, що потребують ретельного моніторингу та оцінки стану їх фінансово-економічної безпеки.

Метою даної курсової роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки на прикладі АТ «Ощадбанк», виявлення основних загроз і ризиків, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення існуючих методів оцінки безпеки.

Об'єктом дослідження виступає діяльність АТ «Ощадбанк» у сфері фінансової безпеки.

Предмет дослідження – методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки банку.

Завдання роботи:

розглянути поняття фінансово-економічної безпеки та основні методи її оцінки;

проаналізувати фінансовий стан АТ «Ощадбанк» за останні роки;

оцінити рівень його фінансово-економічної безпеки;

розробити пропозиції щодо вдосконалення системи моніторингу загроз.

Методи дослідження, використані в роботі: аналіз фінансової звітності, коефіцієнтний метод, порівняльний аналіз, логічне узагальнення, графічний метод.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Розділ 1. Теоретико-методичні засади оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства

1.1. Сутність фінансово-економічної безпеки: основні поняття, характеристики та цілі

Фінансово-економічна безпека підприємства є складовою загальної системи економічної безпеки і відіграє ключову роль у забезпеченні його стабільної діяльності, конкурентоспроможності та здатності до розвитку в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз. У вузькому розумінні вона відображає стан підприємства, за якого воно здатне ефективно управляти фінансовими ресурсами, протистояти фінансовим ризикам і загрозам, а також забезпечувати стабільне функціонування в умовах динамічного економічного середовища.

Поняття фінансово-економічної безпеки охоплює два тісно пов'язані компоненти:

Фінансова безпека – це здатність підприємства зберігати фінансову стійкість, платоспроможність та ліквідність у короткостроковому й довгостроковому періодах, протистояти інфляційним, валютним, кредитним, податковим та іншим фінансовим загрозам.

Економічна безпека – це ширше поняття, яке включає також інші аспекти: інвестиційну, інноваційну, виробничу, інформаційну, кадрову безпеку тощо, що забезпечують розвиток і захист економічного потенціалу підприємства.

Основні характеристики фінансово-економічної безпеки:

Стійкість до негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів;

Адаптивність до змін зовнішнього середовища (економіка, законодавство, політика);

Самодостатність фінансових ресурсів і здатність до самофінансування;

Платоспроможність та стабільний грошовий потік;

Рентабельність і ефективність господарської діяльності.

Головною метою забезпечення фінансово-економічної безпеки є створення таких умов функціонування підприємства, за яких гарантується його стійкість, збереження активів, захист від ризиків та збитків, а також можливість

стратегічного розвитку. З позиції банківської установи, такої як АТ «Ощадбанк», це також означає відповідність нормативам Національного банку України, підтримання довіри клієнтів і здатність виконувати зобов'язання перед державою, вкладниками та партнерами навіть в умовах кризових явищ.

Таким чином, фінансово-економічна безпека є не лише елементом антикризового управління, але й невід'ємною частиною стратегічного планування та сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

1.2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки: огляд існуючих підходів

Оцінювання та моніторинг фінансово-економічної безпеки є важливими управлінськими інструментами, що дозволяють виявляти ризики, попереджати загрози, своєчасно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, а також приймати обґрунтовані рішення щодо фінансової стійкості підприємства. У науковій та практичній площині сформувалось кілька підходів до оцінювання цього виду безпеки, кожен із яких має власні переваги, недоліки та сферу застосування.

До найпоширеніших методів оцінки фінансово-економічної безпеки належать:

1. Коефіцієнтний (фінансово-аналітичний) метод. Цей підхід базується на розрахунку ключових фінансових коефіцієнтів:

- коефіцієнти ліквідності (поточної, швидкої, абсолютної),
- платоспроможності (автономії, фінансового важеля),
- рентабельності (активів, капіталу, реалізації),
- ділової активності (оборотність активів, дебіторської заборгованості тощо).

Метод дозволяє швидко оцінити стан фінансової системи підприємства, виявити дисбаланси, залежності та слабкі місця.

2. Індикаторний (оцінювальний) метод. Передбачає використання системи індикаторів, кожен з яких має критичний, допустимий та цільовий

рівень. Результати порівнюються з нормативами або середньогалузевими значеннями.

Цей метод часто використовується у державних методиках для банків, підприємств і регіонів.

3. Рейтингова оцінка фінансової безпеки. Застосовується для формування загального рейтингу підприємства за шкалою оцінювання (наприклад: низький, середній, високий рівень безпеки). Часто включає комплексне зважування різних показників. Може бути використаний у банківському наглядовому аналізі (SREP, CAMELS).

4. SWOT-аналіз. Якісний метод, що дозволяє визначити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози ззовні. Він не дає кількісного виміру, однак є важливим доповненням до числових методів, оскільки дозволяє глибше проаналізувати стратегічні ризики.

5. Сценарний аналіз та стрес-тестування. Ці методи застосовуються для прогнозування можливих фінансових наслідків у разі реалізації певних кризових сценаріїв (наприклад, інфляційний шок, дефолт контрагента, втрата ліквідності). Вони широко використовуються в банківському секторі для перевірки стійкості установи в умовах нестабільності.

6. Методи економіко-математичного моделювання. Дозволяють створити комплексні моделі оцінки фінансової безпеки, враховуючи взаємозв'язки між факторами. Це більш складний, але точний підхід, який може базуватись на нейромережах, регресійному аналізі, дискримінантному моделюванні (наприклад, модель Альтмана для прогнозування банкрутства).

7. Моніторингові інформаційні системи. У сучасних умовах ефективна оцінка фінансово-економічної безпеки нерозривно пов'язана з цифровими платформами, які здійснюють автоматичне оновлення даних, порівняння показників у динаміці, формування звітів та сигналізацію про перевищення допустимих меж ризиків.

Таким чином, вибір методу оцінки залежить від масштабів підприємства, галузі, доступності даних, цілей аналізу та рівня автоматизації. У банківському секторі, зокрема для таких установ, як АТ «Ощадбанк», доцільним є поєднання

коефіцієнтного, сценарного та індикаторного методів з використанням ІТ-рішень, що дозволяє формувати повноцінну систему фінансового моніторингу в режимі реального часу.

1.3. Показники та критерії фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, прибутковості

Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства неможливе без аналізу його ключових фінансових показників, які відображають реальний стан платоспроможності, ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості.

1. Показники фінансової стійкості:

- Коефіцієнт автономії = Власний капітал / Загальні активи ($> 0,5$)
- Коефіцієнт фінансового важеля = Позиковий капітал / Власний капітал
- Коефіцієнт маневреності = Власний оборотний капітал / Власний

капітал

2. Показники платоспроможності:

- Коефіцієнт покриття = Усього активів / Усього зобов'язань ($> 1,0$)
- Показник забезпеченості власними коштами

3. Показники ліквідності:

- Поточна ліквідність = Оборотні активи / Поточні зобов'язання ($> 1,0$)
- Швидка ліквідність = (Грошові кошти + Дебіторська заборгованість) /

Поточні зобов'язання

- Абсолютна ліквідність = Грошові кошти / Поточні зобов'язання

4. Показники прибутковості:

- ROA = Чистий прибуток / Загальні активи $\times 100\%$
- ROE = Чистий прибуток / Власний капітал $\times 100\%$
- Рентабельність реалізації = Чистий прибуток / Дохід від реалізації \times

100%

Критерії оцінки кожного показника залежать від специфіки галузі, розміру підприємства та економічних умов. У банківській сфері, наприклад,

НБУ встановлює окремі нормативи щодо капіталу, ліквідності, кредитного ризику, які є основою фінансового моніторингу.

Регулярне відстеження цих показників у динаміці дозволяє формувати обґрунтовану оцінку рівня фінансово-економічної безпеки та вчасно виявляти критичні відхилення, що можуть призвести до фінансової нестабільності.

Розділ 2. Аналіз фінансово-економічної безпеки АТ «Ощадбанк»

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ «Ощадбанк»

АТ «Державний ощадний банк України» (скорочено – АТ «Ощадбанк») є однією з найбільших банківських установ України та виконує стратегічно важливу функцію у фінансовій системі держави. Заснований у 1991 році на базі Державного трудового ощадного банку СРСР, Ощадбанк зберіг за собою статус державної фінансової установи та виконує соціально значущі функції, забезпечуючи доступ громадян до банківських послуг навіть у найвіддаленіших регіонах країни.

Банк має 100% державну форму власності, його єдиним акціонером є держава в особі Кабінету Міністрів України. Це дозволяє банку відігравати особливу роль у стабілізації фінансово-банківської системи країни, реалізації державних соціальних програм, збереженні довіри населення до фінансових установ.

Станом на 2023 рік мережа АТ «Ощадбанк» налічує понад 1 800 відділень, що забезпечує обслуговування мільйонів клієнтів серед фізичних і юридичних осіб. Банк активно впроваджує цифрові сервіси: мобільний додаток «Ощад 24/7», інтернет-банкінг, послуги безконтактних платежів тощо. Він також є провідним оператором з виплат соціальної допомоги, пенсій, компенсацій для внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців.

Основними видами діяльності Ощадбанку є:

- приймання вкладів від фізичних та юридичних осіб;
- кредитування фізичних осіб, підприємств та державних органів;
- здійснення грошових переказів, валютно-обмінних та розрахунково-касових операцій;
- обслуговування державного боргу та соціальних виплат;
- інвестиційна та депозитарна діяльність.

У 2023 році банк продемонстрував ознаки фінансової стійкості попри складну макроекономічну ситуацію, воєнний стан і обмеження на ринку капіталу. Чистий прибуток банку склав понад 3,7 млрд грн, що свідчить про

ефективне управління активами, зростання частки якісного кредитного портфеля та оптимізацію операційних витрат.

Особливістю Ощадбанку є його державна гарантія збереження вкладів у повному обсязі, що виділяє його серед інших банків України, де діє лише стандартна система гарантування вкладів (до 200 тис. грн). Це підвищує рівень довіри з боку населення, особливо в періоди нестабільності.

З урахуванням вищезазначеного, АТ «Ощадбанк» є потужним фінансовим інститутом, що має високу соціальну відповідальність, стабільну фінансову базу, широку мережу обслуговування та значний досвід управління фінансовими ресурсами у кризових умовах. Саме тому він є доцільним об'єктом дослідження фінансово-економічної безпеки в сучасних умовах трансформаційної економіки України.

2.2. Аналіз фінансового стану банку за 2021–2023 роки

Фінансовий стан банку є ключовим елементом його економічної безпеки та стабільності функціонування у банківському секторі. АТ «Ощадбанк», один із провідних державних банків України, упродовж 2021–2023 років показував стабільну динаміку зростання фінансових результатів, попри складні макроекономічні умови та виклики в сфері безпеки.

Таблиця 2.1. Порівняльна таблиця фінансових показників АТ «Ощадбанк»

Показник	2021	2022	2023	Динаміка
Загальні активи, млрд грн	258,1	264,3	272,0	+13,9 млрд грн (+5,4%)
Кредити клієнтам, млрд грн	63,3	62,5	66,1	+2,8 млрд грн (+4,4%)
Власний капітал, млрд грн	42,0	40,3	43,5	+1,5 млрд грн (+3,6%)
Зобов'язання, млрд грн	216,1	224,0	228,5	+12,4 млрд грн (+5,7%)
Чистий прибуток, млн грн	2 810	3 117	4 203	+1 393 млн грн (+49,6%)
Рентабельність активів (ROA), %	1,1	1,2	1,5	+0,4 п.п.
Рентабельність капіталу (ROE), %	6,7	7,7	9,7	+3,0 п.п.

На основі наведених даних можна зробити низку важливих висновків щодо динаміки основних фінансових показників банку.

По-перше, загальні активи банку поступово зростали – з 258,1 млрд грн у 2021 році до 272,0 млрд грн у 2023 році, що свідчить про стабільне розширення банківської діяльності. Зростання активів на 5,4% є позитивним фактором з погляду фінансової стійкості.

По-друге, упродовж аналізованого періоду спостерігалось незначне зниження кредитного портфеля у 2022 році, що можна пояснити воєнними ризиками та обережністю у видачі нових кредитів. Проте вже у 2023 році кредити клієнтам зросли до 66,1 млрд грн, що свідчить про відновлення кредитної активності банку.

Власний капітал банку також продемонстрував зростання, особливо у 2023 році, що вказує на зміцнення фінансової бази установи. Зобов'язання при цьому зростали помірно, що дозволяє утримувати стабільний рівень фінансового навантаження.

Найбільш показовим є динамічне зростання чистого прибутку банку. Якщо у 2021 році він становив 2,81 млрд грн, то у 2023 році цей показник досяг 4,2 млрд грн. Це свідчить про зростання ефективності операційної діяльності, покращення контролю за витратами та здатність генерувати прибуток у складних умовах.

Рівень рентабельності активів (ROA) та капіталу (ROE) також поступово підвищувався, досягнувши 1,5% і 9,7% відповідно, що є позитивним сигналом для інвесторів, кредиторів і регуляторів.

Аналіз фінансового стану АТ «Ощадбанк» за період 2021–2023 років виявив стабільні позитивні тенденції в розвитку банку. Незважаючи на виклики, спричинені воєнним станом та загальною економічною нестабільністю, банк зумів утримати фінансову рівновагу, наростити активи, покращити прибутковість та забезпечити рентабельність. Така динаміка свідчить про високий рівень фінансової безпеки та здатність банку до ефективного функціонування у кризових умовах.

2.3. Визначення ключових загроз та слабких місць у системі безпеки банку Висновки щодо ефективності існуючої системи управління фінансовою безпекою

На основі аналізу діяльності АТ «Ощадбанк», до ключових загроз, що впливають на його економічну безпеку, належать:

Кіберзагрози та інформаційні атаки. Масові фішингові кампанії, DDoS-атаки, спроби вторгнення в ІТ-інфраструктуру банку з боку хакерських угруповань, у т.ч. іноземного походження, несуть безпосередню загрозу операційній діяльності банку. З огляду на масштабність цифрової мережі та онлайн-сервісів Ощадбанку, питання кіберзахисту є критично важливим.

Ризик втрати довіри клієнтів. У період нестабільності (війна, економічна криза) навіть короткострокове блокування доступу до рахунків або проблеми з обслуговуванням можуть призвести до масового відтоку клієнтів або погіршення репутації.

Фінансові ризики. Зокрема, кредитні (зростання частки проблемних активів), процентні (зміна ставок НБУ), валютні (курсіві коливання), а також ризики ліквідності та платоспроможності. Через зниження платоспроможності окремих позичальників існує ймовірність погіршення якості кредитного портфеля.

Внутрішні загрози. До них належать шахрайські дії персоналу, витік внутрішньої інформації, конфлікти інтересів у процесі кредитування, корупційні ризики на рівні управління. Попри те, що державні банки мають чітку регламентацію, людський фактор залишається вразливим місцем.

Регуляторний та правовий тиск. Регулярні зміни у нормативній базі (вимоги НБУ, МСФЗ, санкційні політики), необхідність адаптації до оновлених правил фінансового моніторингу (AML/CFT), а також ризики, пов'язані з перевітками або судовими суперечками, здатні значно впливати на стабільність банківської діяльності.

Фізична безпека та ризики форс-мажорів. Збройні обстріли, пошкодження інфраструктури, знищення регіональних відділень, збої в енергопостачанні – усе це напряму впливає на операційну стабільність.

Попри наявність багаторівневої системи безпеки, виявлено кілька критичних слабких місць:

Недостатній рівень автоматизації контролю внутрішніх операцій, особливо в регіональних підрозділах;

Фрагментарність захисту даних на рівні підрядників і партнерів, що підвищує ризики витоку;

Залежність від сторонніх ІТ-рішень, зокрема в сфері обробки платежів і цифрового банкінгу;

Нерівномірне впровадження політик інформаційної безпеки серед персоналу (недостатній рівень підготовки, ігнорування інструкцій, слабкий рівень культури кібергігієни).

Система безпеки банку потребує комплексного оновлення з урахуванням сучасних викликів. Ключовими напрямками мають стати посилення інформаційної безпеки, підвищення культури кіберзахисту, мінімізація внутрішніх загроз і зниження ризиків, пов'язаних із людським фактором. Стратегічне значення має й підтримка фізичної та технологічної стабільності банківської інфраструктури в умовах війни.

На основі проведеного аналізу фінансового стану АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки, а також виявлення основних загроз і слабких місць у його системі безпеки, можна сформулювати такі висновки щодо ефективності існуючої системи управління фінансовою безпекою:

1. Загальний стан фінансової безпеки Ощадбанку оцінюється як стабільний і контрольований.

Це підтверджується позитивною динамікою ключових показників – зростанням активів, прибутку, власного капіталу, а також підвищенням рентабельності. Такі результати свідчать про наявність дієвої стратегії управління фінансами в умовах ризику.

2. Система управління фінансовими ризиками є адаптованою до кризових умов.

Ефективна діяльність банку у 2022–2023 роках, навіть за умов масштабної війни, свідчить про успішність реалізації політик управління кредитними, валютними, процентними та ліквідними ризиками.

3. Рівень операційної та інформаційної безпеки підтримується на достатньому рівні, проте потребує подальшого вдосконалення. Особливо це стосується кіберзахисту, контролю за доступом до критично важливої інформації та цифрової безпеки клієнтів. Зростання кіберзагроз вимагає більшої автоматизації, централізованого моніторингу та навчання персоналу.

4. Основними слабкими місцями залишаються:

- обмежений рівень інтегрованості систем внутрішнього контролю в регіональних структурах банку;
- недостатній рівень внутрішнього аудиту в контексті виявлення внутрішніх загроз;
- потреба в посиленні управління людськими ризиками (внутрішнє шахрайство, несанкціоновані дії персоналу).

5. Існуюча система управління фінансовою безпекою має потенціал до вдосконалення шляхом:

розширення системи управління ризиками на всі рівні управлінської структури;

впровадження сучасних IT-рішень у сфері безпеки (AI-аналітика, поведінкові детектори аномалій, внутрішній SOC);

посилення взаємодії з державними органами у сфері кібербезпеки та AML/FT.

Існуюча система управління фінансовою безпекою в АТ «Ощадбанк» функціонує ефективно та демонструє стійкість до зовнішніх викликів. Разом з тим, актуальність нових загроз вимагає її постійного вдосконалення, особливо в частині кіберзахисту, антикорупційних заходів, управління людським фактором та підвищення прозорості операцій.

2.4. Запропоновані напрями підвищення ефективності моніторингу фінансової безпеки

Ефективний моніторинг фінансової безпеки є ключовим елементом управління ризиками в банківській сфері. Він забезпечує своєчасне виявлення загроз, попередження фінансових втрат та збереження стабільності діяльності банку. З урахуванням результатів аналізу системи безпеки АТ «Ощадбанк», а також сучасних викликів у банківській сфері, доцільно запропонувати такі напрями удосконалення системи моніторингу фінансової безпеки:

Необхідно забезпечити автоматизований збір, аналіз та оцінку ризиків на кожному рівні управління: стратегічному, тактичному та операційному. Це дозволить своєчасно ідентифікувати не лише зовнішні, але й внутрішні загрози, пов'язані з операційною, кредитною, ринковою та інформаційною діяльністю.

Рекомендується впровадження спеціалізованих ІТ-систем для моніторингу фінансових ризиків у режимі реального часу (real-time risk tracking), включаючи: системи аналізу транзакцій на предмет підозрілих операцій, інструменти поведінкової аналітики клієнтів та співробітників, дашборди з ключовими індикаторами фінансової безпеки.

Залучення систем на основі AI та машинного навчання дозволить значно підвищити точність прогнозування ризиків, автоматично виявляти нетипові операції, проводити попереджувальну аналітику та приймати управлінські рішення на основі даних (data-driven approach).

Моніторинг буде ефективним лише за умов постійної актуалізації політик фінансової безпеки відповідно до змін у нормативно-правовому середовищі, міжнародних стандартах (зокрема, Basel III, ISO/IEC 27001) та технологічних викликах.

Необхідно забезпечити:

- підвищення кваліфікації фахівців із ризик-менеджменту та комплаєнсу,
- розробку чітких регламентів дій при виявленні фінансових загроз,
- формування культури безпеки серед усіх працівників банку через навчання та мотивацію.

Моніторинг фінансової безпеки повинен стати невід'ємною частиною системи стратегічного планування. Важливо, щоб топменеджмент банку регулярно отримував аналітичну інформацію про рівень ризиків і впроваджував коригуючі дії.

«Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки банку»

У процесі дослідження було визначено, що фінансово-економічна безпека банку є комплексним показником його здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігати фінансову стійкість, платоспроможність та забезпечувати безперервність функціонування в умовах нестабільності.

Аналіз фінансового стану АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки демонструє позитивну тенденцію основних фінансових показників, зокрема зростання активів, прибутковості, а також підвищення рентабельності капіталу та активів. Це свідчить про загальну стабільність банку та ефективність наявної системи управління фінансовими ризиками.

Разом із тим дослідження виявило низку ключових загроз і слабких місць у системі безпеки банку, серед яких: кіберзагрози, внутрішні ризики, недосконалість інформаційного захисту, а також обмеження у сфері кадрової безпеки та внутрішнього контролю. Система моніторингу фінансової безпеки, хоча й функціонує, потребує подальшого вдосконалення – передусім шляхом автоматизації, посилення аналітичного супроводу, застосування цифрових інструментів ризик-менеджменту та розбудови культури безпеки.

У підрозділі були запропоновані конкретні напрями підвищення ефективності моніторингу фінансової безпеки, зокрема: впровадження багаторівневого ризик-моніторингу, цифрових платформ, штучного інтелекту, підвищення кваліфікації персоналу та інтеграція функції безпеки в загальну стратегію управління банком.

Отже, застосування сучасних методів оцінювання та моніторингу дозволяє не лише підтримувати високий рівень фінансової безпеки, а й адаптувати систему управління до нових викликів, забезпечуючи довгострокову стабільність банківської установи.

Підвищення ефективності моніторингу фінансової безпеки в банку можливе лише за умови комплексного підходу, що поєднує технологічні інновації, професійну підготовку кадрів, автоматизацію процесів та стратегічне бачення. Такі заходи дозволять АТ «Ощадбанк» підвищити рівень фінансової стійкості, знизити вразливість до зовнішніх і внутрішніх загроз, а також гарантувати довіру з боку клієнтів та регуляторів.

Висновки

У процесі дослідження було визначено, що фінансово-економічна безпека банку є комплексним показником його здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігати фінансову стійкість, платоспроможність та забезпечувати безперервність функціонування в умовах нестабільності.

Аналіз фінансового стану АТ «Ощадбанк» за 2021–2023 роки показав позитивну динаміку основних фінансових показників: зростання активів, прибутковості, рівня рентабельності капіталу й активів. Це свідчить про загальну стабільність банку та ефективність наявної системи управління фінансовими ризиками.

Разом із тим дослідження виявило низку ключових загроз і слабких місць у системі безпеки банку, серед яких: кіберзагрози, внутрішні ризики, недосконалість інформаційного захисту, а також обмеження у сфері кадрової безпеки та внутрішнього контролю. Система моніторингу фінансової безпеки, хоча й функціонує, потребує подальшого вдосконалення – передусім шляхом автоматизації, посилення аналітичного супроводу, застосування цифрових інструментів ризик-менеджменту та розбудови культури безпеки.

У підрозділі були запропоновані конкретні напрями підвищення ефективності моніторингу фінансової безпеки, зокрема: впровадження багаторівневого ризик-моніторингу, цифрових платформ, штучного інтелекту, підвищення кваліфікації персоналу та інтеграція функції безпеки в загальну стратегію управління банком.

Отже, застосування сучасних методів оцінювання та моніторингу дозволяє не лише підтримувати високий рівень фінансової безпеки, а й адаптувати систему управління до нових викликів, забезпечуючи довгострокову стабільність банківської установи.

Список використаних джерел

1. АТ «Ощадбанк». (2021–2023). Річні фінансові звіти за МСФЗ. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua/investoram/financial-reports/> (дата звернення: 20.06.2025).
2. Національний банк України. (2021–2023). Звіти про діяльність банків України. [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 20.06.2025).
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Фінансова звітність банків. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2025).
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III (зі змінами та доповненнями).
5. Козак, І. В. (2023). Аналіз фінансової діяльності банківських установ України. Київ: Видавництво фінансів.
6. Сайт АТ «Ощадбанк». Офіційна інформація про діяльність банку. URL: <https://www.oschadbank.ua> (дата звернення: 20.04.2025).
7. Бондар, О. М., & Петренко, С. В. (2022). Фінансовий менеджмент банку: теорія і практика. Київ: Академвидав.
8. Шевченко, Л. П. (2021). Управління фінансовою стійкістю банку. Журнал "Фінанси України", №4, с. 45-52.
9. Клименко, В. І. (2020). Банківський аналіз: методи та інструменти. Харків: ХНЕУ.
10. Мельник, Т. Ю. (2019). Роль фінансового аналізу у забезпеченні стабільності банківської системи. Журнал "Економіка і право", №2, с. 32-38.
11. Савченко, П. О. (2018). Фінансові показники ефективності банківської діяльності. Монографія. Львів: ЛНУ.
12. Котляр, Ю. В. (2017). Банківська справа: навчальний посібник. Київ: Видавництво «Кондор».
13. Завадський, І. П. (2021). Оцінка фінансової стійкості банківських установ в умовах ринку. Журнал "Банківська справа", №3, с. 22-30.

14. Інтернет-ресурс Investopedia. Financial Statements Analysis. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-analysis.asp> (дата звернення: 20.06.2025).